

Behajthatatlan követelések és nevető adós. A végrehajtások sikertelensége mai gazdasági életünk régi rákfeuéje. Kétségtelen, hogy ennek fő okát a nagymérvű gazdasági leromlásban és az általános pauperizmusban kell keresnünk, de épp. oly nagy mértékben megtalálhatjuk ezt az adós-morál nagyfoku lecsökkenésében is. És ez utóbbi probléma az, amelyen a jogrendszernek valamiképpen segíteni kell, mert ma már oly nagy mérveket öltött ez a rosszhiszem, hogy az adós nemcsak az ügyvédi felszólító levélen, hanem a bírói ítéleten is nevet.

Az u. n. behajtási praxissal bíró ügyvédek körében általános a panasz, hogy a peresített követeléseknek átlag 65—70%-a behajthatatlan.

Ezuttal nem kívánom egyéb követelésekkel kapcsolatban boncolni a kérdést, csupán az u. n. áruhitelre óhajtok kitérni. A kereskedők nyomasztó gazdasági helyzetének, sorozatos fizetéseképtelenségének nem kis mértékben az az oka, hogy az adósok nem fizetnek. A stoikus szemlélő azt mondhatná, hogy egyszerű a dolog: a kereskedők abszolút bonitás nélkül ne hitelezzenek, részletügyleteket pedig egyáltalán ne kössenek. Tudjuk azonban nagyon jól, hogy hitel nélkül egyrészt a kereskedelem berkeiben állana be katasztrófális stagnáció, másrészt pedig a fogyasztó közönség, különösen a középosztály, nem juthatna abba a helyzetbe, hogy elsőrendű életszükségleti cikkeit beszerezze. A hitelre tehát úgy a kereskedőnek, mint a vevőnek, kölcsönösen szükségük van. Amde a kereskedő, aki árut ad, joggal megkövetelheti, hogy az adós meg is fizesse az ellenértéket. Sajnos azonban, ma a legtöbb esetben az a helyzet, hogy a vevő már a vétel alkalmával is tudja, hogy nem fogja a vételárat megfizetni vagy megfizethetni.

És ennél a pontnál érzik a jogászai fülek azt a bizonyos disszonanciát, hogy itt valami nincs rendben, hogy itt a rosszhiszeműségnek oly fokával állunk szemben, amelynél nem elégedhetünk meg azzal, hogy az iratok sikertelen végrehajtás után egyszerűen irattárba fétessenek.

Vegyünk egy példát: valaki bemegy egy textil- vagy cipőüzletbe és pár havi részletfizetésre árut vesz. A kereskedők az ily részletüzleteknél általában azt tekintik a bonitás alapjául, hogy van-e az illetőnek főbérleti lakása. A vevő kifizeti a vételár első részletét, a következő már rendszerint elmarad és több sikertelen felszólítás után bekövetkezik a per és az azt követő végrehajtás során kiderül, hogy ha az illető főbérelő is, úgy vagy egy csomó-foglalás már van ellene, vagy nincs létfoglalható ingósága, vagy ha van is — úgy az a feleségéé és akkor következik a biztos igényper (2. tanu és kész az ítélet), vagy köztisztviselő és akkor egyáltalán nem lehet

az illetményeit végrehajtásilag lefoglalni,* vagy magántisztviselő s akkor a vállalat rendszerint kimutatja, hogy nincs lefoglalható illetménye. A hitelező elveszti a pénzét, az adós meg vígan hordja a hitelbe vásárolt szövetből készült ruhát, vagy cipőt és a markába nevet. A mai állás mellett a jog tehetetlen ezekkel a rosszhiszemű adósokkal szemben, pedig egyszerű volna ezt a lehetetlen és a gazdasági életet napról-napra gyöngítő helyzetet orvosolni.

Ha az áruhitelező azt látja, hogy adósánál a kielégítési végrehajtás során negatív foglalási jegyzőkönyv vétetett fel, avagy az összeirt ingóságok becsértéke a vételár 50%-át sem teszik ki, avagy ha a végrehajtást szenvedő ellen már korábbi időben végrehajtásokat vezettek, úgy *kérelmére* a járásbíróság végrehajtási osztálya egy perenkívüli eljárás keretében tárgyalást tűzzön ki, annak megállapítása végett, hogy vajjon az adós foglaláskori vagyoni helyzete és az ügyletkötésekorai vagyoni állapota között fennáll-e lényeges differencia? Ugyanis a hitel igénybevételét valamire minden embernek baziroznia kell. Vagy a fizetésére, vagy egy várható követelésére, vagy a meglévő vagyontárgyaira. És amennyiben ezen végrehajtási eljárás, ill. tárgyalás során az derül ki, hogy az adós már akkor is, amikor a hitelt igénybevette fizetéseképtelen volt, avagy vagyoni helyzete nem önhibáján kívül romlott le a végrehajtásig — úgy az adós kétségtelen rosszhiszeműsége megállapítható, valamit az is, hogy akkor, amikor ő a vásárlást eszközölte, tulajdonképpen már vagyonbukott, ill. fizetéseképtelen volt és ennek tudatában őt feltétlenül a hitelezőt megkárosító célzat vezette. Az ilyen adóssal szemben pedig radikálisabb intézkedésre van szükség és pedig arra, hogy amennyiben a fenti körülményt a járásbíróság megállapítja (mely megállapítás ellen egyfokú fellebbevitelnek volna helye), úgy *hivatalból* tegye át az iratokat a kir. ügyészséghez a bünvádi eljárás megindítása végett. Ez alapon az eljárásra a mai büntető jogszabályok módot ugyan nem nyújtanak, mert a cselekmény nem vonható sem a család, sem a hitelezési család fogalma alá, de könnyen elintézhető volna a kérdés, ha a Btk. 416. §-ában foglalt vétkes bukás vétségét erre az esetre is kiterjesztenők. Ez a §. ugyanis a „vayonbukott“ könnyelmű adóságesinálásairól stb. szól, azonban nem vagyonbukott-e — *csődeljárás nélkül is* — az az egyén, aki nemcsak, hogy fizetéseképtelen, hanem előre tudja vagy tudhatta, hogy nem is fog tudni fizetni?

A sajnálatos gazdasági viszonyok és ezzel kapcsolatban

* A közalkalmazottak fizetésének lefoglalhatatlanságával kapcsolatban l. az 1928:XXII. t.c. hatályon kívül helyezésének szükségességéről a „Jogtudományi Közlny“ 1926. évi november hó 15-iki számában megjelent cikkemet.

a minimumra lecsökkent adós-morál vetette felszínre ezt a kérdést, amely nem kis mértékben oka a kereskedők tönkregjütésének, és ezért úgy érzem, hogy ha törvényhozásilag csak átmenetileg is megszigorítjuk a rosszhiszemű és könynyelmű adósságcsinálás szankcióját és annak alapján bíróságaink egy pár példát statuálnának, úgy egyrészt hamarosan emelni fogjuk tudni az adós-morált és egyben a bírói ítélet tekintélyébe és feltétlen végrehajthatóságába vetett hitet is vissza tudjuk állítani.

kisleéli Szalay Zoltán dr.

A végrehajtási eljárás és igényper reformjához.

Lapunk múlt számában e címen dr. Wagner György értekezik; míg „Végrehajtási reformgondolatok“ címmel dr. Zoltán Emil tollából jelent meg egy másik cikk a Magyar Jogi Szemlének ugyancsak márciusi füzetében.

Mindkét cikk annak a reménynek ad kifejezést, hogy a végrehajtási jog egységes és teljes rendezés előtt áll, ami megszüntetné a mai jognak a legkülönbözőbb törvényhelyek közt való elszóródását és összefüggő egészévé tenné azt; de ami még ennél is fontosabb, módot adna arra, hogy az elavult s tulságosan patriárchális jellegű szabályok helyébe a modern időkhöz simuló, egyszerű s egyben hatékonyabb intézkedések léphessenek; az említett cikkek ebben a feltevésben járultak hozzá — de legerenda — gondolatokkal a tervezett reformhoz.

Dr. Zoltán Emil járásbíró ur cikke főleg azokra az anomáliákra mutat rá, melyeket a mai végrehajtási eljárás bonyolultsága és tulságba vitt liberálizmusa idéz elő. Az alaptalan felfolyamodásokat pénzbírság alkalmazásával óhajtáná kiirtani, amit azonban nem tartunk szerencsés gondolatnak, mert egyrészt a jogos ügyekben való jogorvoslattól is visszatartaná a feleket, ami a jogegység sérelmére is menne; másrészt, mert ha már végrehajtásra és árverésre kerül a sor, akkor az esetleges pénzbírság sem igen riasztja vissza azt, aki az ügyét huzni próbálja. Mi inkább azt szeretnők, ha a végrehajtási eljárás során hozott határozatok elleni felfolyamodás elbírálása mindenkor soronkívül történnék és csak a legfontosabb kérdések tekintetében hozott végzések elleni felfolyamodásnak lenne halasztó hatálya; ez az elv annál könnyebben keresztülvihető, mert a végrehajtási eljárás során felmerülő viták megvizsgálása és eldöntése amugy sem szokott nagyobb apparátust igényelni. Az igénybejelentési felhívás 15 napos határidejét nem volna ajánlatos kurtábbra szabni, amint azt a cikkíró kívánja, mert számos esetben az idegen helyen lakó érdekelt (megbízó, letevő stb.) értesítése, a jegyzőkönyv megtalálása és betekintése, ugyszintén a hitelesítés stb. hosszabb